

Komentarji
pomeni Hitlerjevo koketiranje z Jugoslavijo?

Čas prihajajo v Ameriko, a vedno bolj prihajajo razpoloženju med Jugoslavo in Hitlerjevo Nemčijo.

Prejeli smo nekaj tedni je glavni ameriški časopis, New York Times, objavil članek, ki je zelo prijateljsko sprejet. V njem se poroča o nekem novem paktu, ki je bil sklenjen med Nemčijo in Jugoslavijo. Zadnji teden je pa prišla iz Berlina, da je general Goering, fašistični premier Prusije in desni ročni Hitlerja, obiskal Belgrad. Vest se glasi, da je Goering obisk povzročil senzacijo na Dunaju in v drugih glavnih mestih Evrope.

Goering, ki je zabil v odločitvi med Nemčijo in Jugoslavijo, je razviden tudi iz stavke, ki jo je objavil Ljubljanski list. V njej se poroča, da je Goering obisk povzročil senzacijo na Dunaju in v drugih glavnih mestih Evrope. Razume se lahko, da je to na ukaz iz Beograda.

Vse to pomeni? Pomeni, da Hitlerjevi visoki uradniki hodijo na "lustreise" v Jugoslavijo, niti ne hodijo v Italijo na uro gledat. Vse to kaže, da ima preračunan namen. Tega skemiranja ne bomo razumeli niti s tem, če rečemo, da je Hitler, ako sta Hitlerjevi ljubili, v sožitju Italiji je tudi diktatura, v Avstriji, ampak solistosti med temi diktatorji saraadi diktature ne opazimo.

Meriški poročevalci, ki javljajo o nacijskih obiskih Jugoslavije, nam dopovedujejo, da Hitlerjeva politična igra, da Jugoslavija je članica male entente, mala ententa je pa zanj in zadnja straža Francije. Hitler bi rad izoliral Francijo in obenem bi se rad maščeval Mussolinijem in Dollfusom, ki sta mu pred nosom talala Avstrijo iz njegovega načrta "velike arijske države". Druga stvar je, da Hitler, ki je bogat na lesu, rudah, železu, kar Nemčija potrebuje, vse to se da izkoristiti.

Če je, da Jugoslavija postane močnega zaveznika, kaj to ne obstane. Ako se pokaže, da bo nacijska Nemčija zaveznik, bodo v Beogradu, v starokrajski bo moral prenehati s slavo Francije in v starih omah bodo poiskali zaprta slava "visoki nemški kulturi". Vse to je, če bo kazalo in neslo, Goering ne obiskuje, da se za kratek čas...

Če se pa sanja, da se bodo v Beogradu namazali, pa naj se ne zamudi, da Hitler se napihuje kakor balon in obe fašistični spalnici in Italija, sta le dva balona, ki se napihujeta, ki se prejši ali slej počila in oboje bo le malo smrdljivega.

S KONVENCIJE ZDRUŽENE KROJAŠKE UNIJE

Filadelfijska delegacija urgirala reformiranje delavske federacije in ustanovitev delavske stranke. "New deal" na rešetku

Rochester, N. Y. — (FP) — Vprašanje industrijskega unionizma, skrajšanje delovnika na 30 ur v tednu, "new deal" za in proti ter ustanovitev delavske stranke so bili predmet večje debate na konvenciji Amalgamated Clothing Workers unije. Vprašanje industrijskega unionizma in delavske stranke je sprožila delegacija iz Filadelfije. Delegatje so izvajali, da je poklicni (craft) unionizem zastarel in da se mora Ameriška delavska federacija izreči za industrijsko formo unij, kar naj zagovarja delegacija te krojaške unije na prihodnji konvenciji federacije. Filadelfijska delegacija je tudi urgirala unijo, naj gre na delo za ustanovitev delavske stranke.

Med prominentnimi govorniki na konvenciji je bila delavska tajnica Frances Perkins, ki je izrazila upanje, da bo kongres se v tem zasedanju sprejel zakonodajo za brezposelnostno zavarovanje kakor ga določa Wagner-Lewisov osnutek. Vesti iz Washingtona pa pravijo, da bo načrt zaspal v odseku.

Perkinsova je s številkami dokazovala izboljšanje položaja v krojaških in drugih oblačilnih industrijah, kjer so delavci bolje organizirani. Navajala je skrajšanje delovnika in zvišanje plač.

Kljub temu so pa delegatje pripovedovali o veliki bedi med krojaškimi delavci, o glodanju pravilnikov, veliki brezposelnosti in naraščajočem priganjstvu. "New deal" je imel navdušene zagovornike in še bolj ognjevite kritike. Konvencija je sprejela resolucijo za skrajšanje tednika na 30 ur brez opozicije kakor tudi, da pridejo tovarne za bombažno obleko (srajce itd.) pod pravilnik industrije za moške obleke.

Delavska tajnica obljubila preiskavo

Washington. — Delavska tajnica Frances Perkins je obljubila newyorški delegaciji levčarske Needle Trades Workers Industrial unije preiskavo pretepaške politike krojaških podjetnikov, ki se zatekajo h gangsterjem za krotenje delavcev in razbijanje unij. Pomaga jim tudi policija.

Za razvoj gangsterstva posebno v krojaških unijah v New Yorku so veliko odgovorni tudi komunisti (stalinovci). Ko so pred več leti dobili kontrolo nad International Ladies Garment Workers unijo (zdaj je nimajo več), so se tudi sami zatekli h gangsterjem za pomoč. Nasilno taktiko rabijo tudi proti socialistom in unionistom. Zdaj so začeli pa cviliti, ko jih je dosegel bumerang.

Delavski poslanec zahteva preiskavo

Washington. — Farmarsko-delavski poslanec Ernest Lundeen iz Minnesote je v nižji zbornici kongresa predložil resolucijo za preiskavo o terorizmu in ubijanju stavarjev v Alabami in drugih. Preiskavo bi vodil odsek za delo. Resolucija naveda nasilnost proti stavarjem v raznih krajih in omenja umor treh rudarjev v Alabami.

Štirje komunisti obglavljeni v Nemčiji

Hamburg, 21. maja. — Štirje komunisti, obtoženi uboja nacijskega "šturmara", so bili obglavljeni v Hamburgu zadnjo soboto. Deset drugih komunistov je bilo obsojenih v dolg zapor.

Velika kriza v Minneapolisu

Stavkujoči vozniki se nočejo podati in besni spopadi na ulicah se nadaljujejo. — Stavka pristanišnih delavcev na zapadu še traja

Minneapolis. — Stavka 5000 voznikov tovornih avtomobilov, katerim se je pridružilo več sto taksijevskih voznikov, se nadaljuje že peti dan z vso furijo pouličnih bojov med piketi, stavkarki in policijo. V nedeljo je bila piketna armada pojačena z 800 člani sveta brezposelnih in Mednarodne delavske brambe (komunisti). Vsa pogajanja med stavkarji in družbami ter posredovalnimi organi governerja in federalnega delavskega odbora so zaenkrat pretrgana.

San Francisco, Calif. — Stavka pristanišnih delavcev na obali Pacifika se nadaljuje z nespremenjenim položajem.

Silen čikaški požar

Štirjaška milja pogorišča nalikuje bojišču

Chicago. — Čez 150.000 oseb je v nedeljo obiskalo veliko požorišče v klavniškem distriktu, kjer je v soboto popoldne požar uničil štirjaško miljo poslopj in naredil brez malega 10 milijonov dolarjev škode. V štirih urah je ogenj požrl čez 500 poslopj, med temi 12-nadstropni nebotičnik Exchange Building in Mednarodni amfiteater ob Halsted ulici; večina uničenih poslopj so bila delavska stanovanja v okolici klavnice. Čez 1000 oseb je bilo ranjenih, oziroma opečenih in med temi je bilo okrog 30 gasilcev, toda mrtvih ni nihče. Vest, da je neki gasilec zgorel, je bila pomota. Bil je največji požar v zgodovini Chicago od leta 1871, ko je pogorelo vse mesto, takrat mejeje na downtown, in čez 300 oseb je našlo smrt v plamenih.

Vzrok požara še ni dognan. Domneva se, da je nekdo zagnal gorečo vžigalico v kup slame v klavnicah in tedaj se je začelo. Na pogorišču je zdaj silna aktivnost. Velike armade delavcev odstranjujejo ruševine, druge skupine pa dovažajo gradbeni material za takojšnjo rekonstrukcijo uničenih poslopj. Brezposelnim delavcem je ta katastrofa prinesla srečo!

Pogorišče je podobno — bojišču na zapadni fronti.

Dvanajst sovjetskih uradnikov obtoženih korupcije

Mnogo manjših obtožencev pride pred sovjetsko sodišče v Ukrajini

Moskva, 21. maja. — Dvanajst visokih sovjetskih uradnikov in večje število manjših obtožencev se bo v kratkem zagovarjalo pred sodiščem v Kijevu zaradi korupcije. Med obtoženimi sta direktor in poddirektor mestnega sovjeta v Kijevu, poslovodja in njegov asistent v oblačilni tovarni, komercialni direktor čevljarne, komercialni direktor železniške tovarne, železniški inšpektor in poslovodja distriktnega kontrolnega biroja.

Obtožnica jim očita korupcijo z goljufijami in prejemanjem podkupnine. Kolikor je znano, so obtoženci prodajali blago nepravilnim organizacijam proti podkupnini. To so počenjali že dolgo časa in s tem — kakor pravi obtožnica — so precej ovirali izvajanje petletke.

Brezposelni obsojeni na pogojno kazen

Wichita, Kans. — Osem socialistov, ki so bili po zadnjih izgrelih med brezposelnimi in policijo aretirani na obtožbo kriminalnega sindikalizma in je bila ta obtožnica pozneje umaknjena, so bili izpuščeni na prosto. Dobili so pogojno kazen radi "izopredov". Relifne postaje so zopet odprte.

IZ STAVKE PRISTANIŠNIH DELAVCEV

Vroč boji na zapadni obali. Delavci zagrozili z generalno stavko proti milici. Stavkarji uničili skebsko taborišče

San Francisco. — (FP) — Stavka pristanišnih delavcev, kateri so se pridružili tudi mornarji na več ladjah, je do tega poročila zahtevala življenje enega mladega delavca v San Pedru, drugi pa leži smrtno ranjen v bolnišnici. Ubiti delavec je Richard Parker, star 20 let, John Knudsen pa ima dve kroglice v želodcu in najbrž ne bo okrevljal. Parker je bil ubit isti dan, ko je pristopil v unijo.

Do največjih nemirov v tej splošni stavki pomorskih delavcev na zapadni obali je prišlo v San Pedru, kjer militantni delavski boji niso nepoznani. Ko so družbe postavile na pomolih taborišče za skebe, je šlo v akcijo 450 stavkarjev, ki so kljub močni policijski posadki demolirali in zažgali to skebsko gnezdo.

Boj med njimi, skebi in policijo je trajal 55 minut. Stavkarji so bili oboroženi le s krepelci in kamenjem. Branili so se leonidsko in se umaknili le pred ploho plinskih bomb. Prišel pa jim je na pomoč veter, ki je plin zagnal nazaj v policijo, nakar se je bojna sreča zaobrnila. Pričela se je umikati policija.

Poleg omenovanih dveh žrtev, je bilo ranjenih večje število stavkarjev — osem je bilo začetih od krogel pri navalu na skebsko taborišče. Tudi skebi in policija niso izšli iz boja brez ranjencev. V bolnišnico je bilo poslanih 21 skebov in večje število policajev. Se celo notorični antidelavski policijski kapitan Hynes jim je prišel v pesti. Naslednji dan so dezertirali vsi skebi.

V San Franciscu in nekaterih drugih pristaniščih so odšli na stavko tudi mornarji. Njih stavka je deloma simpatična in deloma za izboljšanje položaja. V Oaklandu so tudi vozniki takoj po izbruhu stavke stopili na stran stavkarjev in delodajalcem povedali, da ne bodo vozili po skebih naloženega blaga. Temu vzgledu so sledili vozniki tudi v nekaterih drugih mestih.

Parobrodne družbe in krajevne oblasti skušajo dobiti na pomoč državno milico. Da še ni bila poslana, je vzrok to, ker so delavci v drugih poklicih zagrozili z generalno protestno stavko.

Pristanišni delavci zahtevajo dolar plače na uro, \$1.50 za čezurno delo in skrajšanje delovnika na 30 ur v tednu.

Velik protivojni pohod v New Yorku

New York. — Zadnjo soboto so razne organizacije, ki delujejo za mir, pripravile v tem mestu velik pohod, katerega se je udeležilo 10.000 oseb. Zaključil je s shodom v Madison Square Garden, kjer je znani liberalni pridigar John J. Holmes urgiral navzoče, naj v prihodnji vojni odrečejo lojalnost vladi in gredo raje v ječo kot v armado. Demonstracije so bile impresivne.

La Follette ustanovil lastno stranko

Fond Du Lac, Wis. — Nova politična stranka z imenom progresivna stranka se je rodila na zborovanju zastopnikov progresivističnih skupin v soboto in nedeljo v tem mestu. S tem korakom so se progresivci v Wisconsinu pod vodstvom senatorja La Folletteja definitivno ločili od republikanske stranke in v prihodnji volilni bitki bodo nastopili samostojno.

Amerika na pragu novega industrijskega poloma

Bolgarska diktatura naklonjena Jugoslaviji

Novi vladarji so proti macedonskemu gibanju in Mussolinijevi politiki na Balkanu

Sofija, 21. maja. — Nekrvavi fašistični puč, ki je strmoglavil demokratični sistem bolgarske vlade in postavil pristaše starega Cankova — bolgarske nacionaliste — na krmilo v tesni zvezi z armado, pomeni preobrat v balkanski politiki. Novi režim je sovražen gibanju macedonskih komitajev in favorizira spravo z Jugoslavijo. Vse kaže, da bosta diktaturi v Sofiji in Beogradu dobro izhajali.

Eden prvih uradnih činov diktatorja Georgejeva je bil, da je odpopljal bolgarskega poslanika, generala Ivana Volkova, v Rimu. Volkov je podpiral macedonsko gibanje in bil je zelo naklonjen Mussoliniju. To znači, da bolgarski fašisti ločijo Bolgarijo od italijanske fašistične politike.

Iz Macedonije prihajajo burni glasovi o protestnih shodih in protipuču.

Georgejev je leta 1923 pomagal Cankovu streti kmetstvo stranko in vlado Stambuljakija, ki je bil umorjen. Vse stare province in ostali politični predeli bodo zabrisani in država bo razdeljena v sedem upravnih sekcij. Nova zbornica bo znižana na sto mož, od katerih bosta dve tretjini imenovani od diktatorja. Vse stare občinske uprave bodo razpuščene in novi lokalni oblastniki imenovani od centralne vlade.

Kako "Bog rešuje" socialno vprašanje na Dunaju

Dollfuss odpravil davke bogatim in zvišal stanarino delavskim družinam

Dunaj, 21. maja. — Dollfuss — ki nadomestuje Boga v vladi "krščanske" Avstrije! — je končno začel reševati socialno vprašanje na Dunaju. Rešuje ga na ta način, da je prejšnji program socialistične uprave obrnil narobe. Dollfusov župan Schmitz je te dni odpravil vse davke na luksuz, ki so jih uvedli socialisti in ki so prinašali letno 40 milijonov šilingov Dunaju. S temi dohodki je socialistična uprava zgradila stanovanjske hiše za delavske družine.

S čim bo pa Schmitz nadomestil izgubljene dohodke, ko bodo zdaj bogatini prosti vseh davkov na luksuz? S tem, da je zvišal stanarino delavskim družinam v socialističnih hišah! Stanarina je zvišana za 30 odstotkov! Obenem je bil zvišan davek na vodo, tako da bo voda na Dunaju kmalu dražja kot je pivo!

Zadnje dni je eksplodiralo na milijardni deset bomb v raznih krajih Avstrije — v znamenje, kako avstrijsko ljudstvo ljubi krščanski režim! Največ eksplozij je bilo na železnih cestah, ki so precej poškodovane.

Konec stavke pri Fisher Body v Flintu

Flint, Mich. — Stavka pri Fisher Body kompaniji je bila končana, ko je prišlo do sporazuma med družbo in 4500 stavkarji. Sporazum 4 točk določa, (1), da morajo biti upošleni vsi stavkarji, (2), da pri izravnavanju sporov zastopata delavce njih unija, (3), da v slučaju nesporazumov med zastopniki unije in družbo ima končno besedo avtni delavski odbor in končno, da je vse izravnanje akordnih plač veljavno od 17. maja, ko so se delavci vrnili na delo. Stavka je bila proti znižanju plač od 25 do 40%.

Na vidiku je večje zvišanje brezposelnosti in skrčenje obrata. Šepanje trgovine

New York. — (FP) — Kljub uradnim poročilom o manjšem izboljšanju v zaposlenosti je vse to podobno le življenju v mraku. Bolj realistična analiza situacije pokazuje, da je dežela na pragu novega industrijskega poloma. Ta polom — znižanje industrijskega obrata in povečanje brezposelnosti — bo sicer več ali manj "kontroliran", kar pa ne spremeni dejstva.

S "kontrolirano" redukcijo obrata se ukvarja več industrij. Sivilna industrija je imela "početnice" zadnji teden (za delavce neplačane), ko je bila suspendirana vsa produkcija. Iz njenih krogov so pa že pričeli prihajati glasovi, da so bile te "početnice" prekratke in da bo treba odrediti nove vsoled še vedno prevelikih zalog.

V juliju bo imela dvatedenska "početnice" nogavčarska industrija, ker ima prevelike zaloge vsoled "stavke" odjemalcev. Tekstilna industrija namerava proklamirati "početnice" za vse tovarne po en teden na mesec skozi tri mesece.

S to koncentrirano akcijo se "newdealški" kapitalizem brani — nekontroliranega poloma. Kar se delavcev tiče, je vseeno, če je zmanjšanje obrata "kontrolirano" ali pa anarhistično; prilike do zaslužka so jim vzete v enem ali drugem slučaju.

Višek produkcije sta dosegli tudi avtna in jeklarska industrija. Prva se lahko sklicuje na sezonski značaj, češ, da je zmanjšanje obrata v ostalih mesecih leta že star običaj.

Zastoj v avtni industriji je že pričel prihajati in tisoče delavcev je bilo že odsojenih. V prvih petih mesecih je bilo (ali bo) produciranih 1.500.000 avtov, v ostalih sedmih mesecih pa nameravajo izdelati en milijon avtomobilov, po izjavi predsednika General Motorsa Sloana. To pomeni zmanjšanje obrača za polovico.

Pred alično situacijo se nahaja jeklarska industrija, ki je dosegla 61% produkcije od kapacitete. Sedaj se je že pričela pomikati nazaj in je možno, da pade v bližnji bodočnosti na 30% od kapacitete. Pričakovati je vsekakor večji padeč.

Šepa pa tudi trgovina. V enem letu, ki se je končal v zadnjem aprilu, je velika verižna trgovka A. & P. imela 10% manj blagovnega prometa kot leto prej. Slično poročajo tudi druge veletrgovine, kar pomeni, da je konkumcija vsakdanjih potrebščin eno desetino manjša kot je bila leta 1932.

Nikjer še ni nobenih znamenj, da je krizi zlomljena hrbenica. Kljub vsem milijardam, ki jih je vlada zmetala v lebelizis in za dolo farmarjem in brezposelnim, je Rooseveltov serum docela neúčinkovit. Ob prihodu "novega deala" so to sicer napovedovali poznavalci in kritiki kapitalizma, ampak jih dežela ni poslušala. Opijanjena je bila z Rooseveltovimi reformami.

Zdaj, ko postaja vedno bolj jasno, da v "novem dealu" ni rešitve pred veliko brezposelnostjo in bedo, se dežela zopet bliža razpotju: dvignila se bo proti Rooseveltovim gospodarskim eksperimentom in se skušala vrniti nazaj "v svobodo" (v fašizem), kar zahtevajo velekapitalistični Burbonci, ali pa se bo pomaknila na levo — v socialistično smer. Za slednji preokret pa je potrebna močna delavska stranka s socialističnim programom. Tako stranko bo treba še zgraditi.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodna: za združene države (izven Chi-
cago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na po-
lno leto, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Ohio
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
termedijne \$9.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Ohio \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Črna opomba po dopisovanju: Rokopisi se ne
vrstijo. Adresiranje: na odgovarjajoči. Manu-
scripta will not be returned.Naslov na vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA
307-39 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oklepaju, na primer (April 20,
1933), pomeni datuma imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom poteka
naslovina. Ponovito jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Dr. Tomec umri

Chicago. — Pred nekaj dne-
nevi je umrl dr. Anton Tometz
(Tomec), sin nekdanjega sloven-
skega naseljence, ki je bil e-
den prvih v Chicagu in ki je ob-
časno velikega požara (l. 1871)
imel salun nekje v bližini Hal-
sted ulice. Pokojnik ni občeval
s Slovenci in sploh ga je malo-
kdo poznal v naselbinah, niti ni
imel znanja slovenščine. Od o-
trok starega Tomca živi še dr.
A. M. Tometz, zobozdravnik in
žena Jos. Vertina v Calumetu,
Mich. Družina stanuje nekje v
Forest Parku. Stari Tomec je
bil iz Bele Krajine.

Samomor Hrvata

Chicago. — Frank Puškarič,
star 48 let in doma od Ogulina,
ki je bil zadnje čase uposlen kot
bartender v nekem tavernu, se
je zadnjo nedeljo ustrelil v svo-
jem stanovanju. Vzrok ni znan.
Bil je član društva št. 270 SNPJ.

Avtna nesreča

North Chicago. — John De-
beve, star 31 let, je bil ubit v
nedeljo zvečer, ko se je vozil na
motorciklu in je trčil z nekim
avtomobilom v Kent ulici v Wau-
keganu.

Novi grobovi

New York. — Nagle smrti je
umrl Jakob Hribar, eden najsta-
rejših slovenskih farmarjev v
državi New York. Zadel ga je ka-
p. Petihindvajset let je živel na
farmi v Ridgfield Springsu. Zapu-
šča ženo in več odraslih o-
trok.

Cleveland. — Naglo je premi-
nul John Stepec, star 46 let, sa-
mec in doma s Planine na No-
tramskem. V Ameriki je bil 28
let in tu zapuša le strica v Pen-
ni. — Dalje je umrl Fr. Videc,
star 69 let in doma iz Srednje
na Primorskem. V Ameriki je bil
32 let in v starem kraju zapuša
ženo in dva sinova. Bil je član
društva št. 126 SNPJ. — Umrla
je Frances Fiftolt, roj. Logar in
drugič poročena Snajder, stara
55 let in doma iz Mačkoveca pri
Zuzemberku. V Ameriki je bila
33 let in zapuša moža in sedem
odraslih otrok.

Nov grob v starem kraju

Cleveland. — Gašpar Bašelj je
prejel vest, da je v Stari Oseli-
ci pri Poljanah nad Skofjo Loko
umrla njegova mati Marija Ba-
šelj v starosti 82 let. V Ameriki
zapuša le enega sina.

Dve poroki

Power Point, O. — Tu sta se
poročila para Jakob Pozenel in
Brigita Zaplata ter Anton Rom-
šek in Annie Jackson (Jakše?)
iz Chicaga.

"New deal" prinesel izboljšanje
v Marylandu

Baltimore. — V zadnjem a-
prilu je znašala uposlenost v tej
državi 34% več ko pred enim
letom, izplačane mezde pa 71.5%
več, pravi mesečno poročilo dr-
žavnega delavskega komisarja. Po-
ročilo je bazirano na infor-
macijah dobljenih od 682 pod-
jetij, ki so v aprilu uposlevala
78,072 delavcev in izplačala \$1.
497.623 mezde.

Farmarska konferenca v Wis-
consinu

Milwaukee. — Dne 9. in 10.
junija bo v Wausau, Wis., soci-
alistična farmarska konferenca,
na kateri bo izdelan poljedelski
program stranke za prihodnje
volitve.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Razno z zapadne strani Cleve-
landa

Cleveland, O. — O delavskih
razmerah ne bom dosti poročal,
ker se o njih veliko čita v časopi-
slih. Stavke so na dnevnem re-
du v raznih krajih Amerike: ko-
maj je ena končana, že izbruhne
druga, zlasti tu v Clevelandu, ki
je veliko industrijsko središče.

Pred leti so imele stavke dru-
gačnj značaj ko danes, kajti po-
vsod je bilo polno stavkokazov,
v sedanjih stavkah pa jih je prav
malo. To pomeni, da se je delav-
stvo nekaj naučilo in da bolj so-
lidarno nastopa v boju za svoje
pravice. Ako ne bi bilo preveč
cincarjev med unijskimi voditel-
ji, bi delavci precej dosegli. Ti
voditelji pričenejo cinciati, ko je
stavka v polnem zamahu, češ da
bo, če vladni odbor uredil in
stavkarji se tako vračajo na de-
lo, namesto da bi ostali v boju
in izvojevali tisto, za kar so se
zavzeli. Vsi poznamo vladni od-
boj in vemo, da delavci ne mo-
rejo od njega veliko pričakovati.

V zadnjih tednih smo tu ime-
li stavko delavcev na gasolin-
skih postajah, ki je še sedaj na
rešet v Washingtonu. Prišlo je
do premirja in gasolin se spet
prodaja. Bilo je precej "špasa"
tež stavlji, kajti en dan so bile
vse postaje zaprte, drugi dan pa
spet zaprte in potem zopet od-
prte. Marsikateri avto je obil-
en na cesti ali v garaži, ko mu
je zmanjkalo gasolina. Avtomob-
ilisti so šli v bližnje naselbine
po gasolin in tako kompanije ni-
so utrpeli velike izgube v stav-
ki. Ko je bila v Clevelandu stav-
ka, so pa v drugih krajih več
gasolina prodali. Ako bi delavci
na vseh gasolinških postajah po
Ameriki zastavkali, bi nedvom-
no izvojevali vse zahteve.

Starka zima nas je zapustila
in prišla je črna pomlad, ki je
vsak dočaka rad. Vsak si želi
razvedrila in zabave v prosti na-
ravi, kjer se človek lahko navži
je svežega zraka. Nekaj takega
nam bo preskrbel Klub sloven-
skih društev na zapadni strani,
ki je zelo agilen. Tvoril ga se-
dmero društev in se je zavzel, da
zgradi Slovenski dom, ki ga tu-
kaj nujno potrebujemo. Ta klub
bo v nedeljo popoldne, 27. maja,
priredil piknik na Haagsovi far-
mi, ki je dve milj oddaljena od
Brook Parka in križišča Broad-
view, od koder vodi pot proti
prostoru, na katerem se bo pik-
nik vršil. Tisti, ki nimajo avtov,
naj počakajo na križišču, kjer bo-
mo imeli avte na razpolago od
1. do 4. popoldne, ki bodo poset-
nike pripeljali na cilj.

Na pikniku bomo imeli dovolj
zabave. Vršile se bodo razne tek-
me, "baseball" itd. Nastopili bo-
do člani angleško poslujočih dru-
štev (Brooklyn in Commodores)
in tisti, ki se bodo najbolj posta-
vili, bodo dobili lepa darila. Pri-
dite torej vsi od blizu in daleč
na piknik prihodnjo nedeljo, kjer
bq obilo zabave in tudi za plesal-
ce vse preskrbljeno. Na sviden-
je! — F. Hribar.

"Kristjanska civilizacija"

Eveleth, Minn. — Pogosto sliši-
mo besedi "kristjanska civilizaci-
ja", toda ti dve besedi ne po-
vesta prav ničesar. Duhovni
možje pehajo ti dve besedi sem
tja, pojasniti pa nečejo, kaj je
"kristjanska civilizacija", ka-
kezo so uglasili in izsolali, da
gre kar sama k mizi. Kje je ven-
dar tista lopata, ki naj odkrije
ter pojasni lego te zoprne prsti,
ilovice, kjer ničesar ne raste?

Ljudje čakajo pojasnila, ki ga
ni in ga ne bo. "Kristjanska ci-
vilizacija" je zatemnelo polje in
križ, pozlačeni križ, ki se nič ne
vidi iz teme. In tam, kjer zastira
mrak, bo človek legel in za-
spal brez strahu, kajti v mraku
ni strahov. Pojasni mrak, pa
pridejo strahovi. Ljudje, ki za-
stopajo "kristjansko civilizaci-
jo", se ogibljejo pojasnila, ker bi
pojasnilo prignalo strahove in
ljudje bi vstali ter se borili za
svoje pravice. "kristjanska ci-
vilizacija" bi pa ostala na cedilu.
Zato ti duhovni učitelji niso učitel-
ji in ne morejo biti tebi, de-
lavski mati, ki gledaš v jutranji
svit in žalostno in skrbno zre
tvoj pogled na otroke, ki so fan-
tje in dekleta, v skrbem, kako
bodo živeli, ker niso bili še ni-
kdar v "kristjanski civilizaciji"
ter je ne poznajo. "Kristjanska

civilizacija" je drobna stvar, zre-
lo, ki ima le pet zob, toda ti so
pozri otko in lepoto ter kras-
zemlje izpremenili v puščavo,
kjer nič ne raste.

Tam na pešeni planoti stoje
daleč narazen njeni temelji, ne
debela knjiga, temveč le pet be-
sed: "Ljubi sočloveka ko same-
ga sebe". In za te besede se bo-
re bogoslovci po šolskih klopih,
in kadar se jih nauče, obrnejo
jadra nazaj ter uče: "Ljubite
me kakor se ljubim sam". Ali naj
mladenič in dekleta trdit, da
borih pet besed ter pohajata k
učiteljem po pojasnilo od leta do
leta, kjer ga ne dobe? Vse to je
prevara in poguba življenja.

K moji koči v gozdu je zaha-
jal zajec, toda nič kaj blizu. Ker
ni hotel k meni, sem jaz stopil
tja in sem ga učil ter spreobra-
čal. Zajec se je na moje nago-
vore kmalu spreobrnil ter me
počakal in od takrat ava tako-
rekoč skupaj hodila. Nekoga dne
je pa zajec sam prekopaval ce-
sto in, vajen ljudi, se je zane-
sel nanje ter jih počakal. Ljudje
pa so kamenjali zajca ter ga
smrtno ranili. Žal mi je bilo za
tovarišem, ki je prej varno hodil
po zemlji in na moj nauk zavr-
gel svoj prirodni talent, hitre
noge. Zaujal je ljudem, kar je
postalo usodno zanj.

Človek je obkrožen s sovraž-
nimi elementi, ki strme vanj,
da bi ga oslepili, oropali njego-
vega orožja, dala pameti in svo-
jega mišljenja, dala, katerega
tako nujno potrebuje v boju za
obstane. Zato je vsaka civilizaci-
ja, ki ubija v človeku možgane
z naukom, naj se zanaša na tujo
bitja, človeku sovražnega element.
Dokler človeka ogrožajo nepri-
jazni elementi vsenakrog, ne
more vreči svojega bojnega pa-
sa na stran, ampak mora ostati
prepasan, pripravljen, razviti
svoje darove, možgane, kateri so
človeku orodje največje vredno-
sti. Um je pravi človeški tovariš
v boju z življenjem. Zato naj vse
stvari, od kjerkoli pridejo, gre-
do skozi um po svetu.

Naši mladi fantje in dekleta
naj se oklenejo svojega uma, in
z železnimi kleščami se bodo od-
pirala vrata vsepovsod. Zanesite
se nase, ne na kakšno "civilizaci-
jo", ki se vozijo po mehkem o-
zračju daleč od vas. Življenje bo
ukrivilo vse sovražne civilizacije
in vihrajoči plašč bo počil in pa-
del na zemljo. Človek bo stopil la-
ječe k človeku ter se bo boril z
njim v poročstvo in zagotovilo
tebi, delavska mati.

J. Kovacich.

Unije v ofenzivi za skraj-
šanje delovnika

Poslance in senatorje so pričeli
bombardirati z zahtevami za
vzakonitev 30-urnega tednika

Washington. (FP) — Ameri-
ška delavska federacija je nape-
la zadnje sile za sprejetje Con-
neryjevega osnutka za splošno
skrajšanje delovnika na 30 ur v
tednu. Pri tem ji pomagajo uni-
je in druge delavske organizaci-
je, ki zadnje čase bombardira-
jo kongresnike in senatorje s te-
legrami, v katerih zahtevajo
vzakonitev tega predloga pred-
no gre kongres na počitnice.

Akcija je v teku tudi v nižji
zbornici, kjer poslanec Zioncheck

iz države Washington nabira
podpise na peticijo, ki nalaga
odasku, naj takoj predloži osnu-
tek zbornici. Da pride na dnevni
red v tem zasedanju, je potreb-
nih 145 poslanskih podpisov.

Ni pa dosti upanja, da se to
zgodí, ker je proti Conneryje-
vemu načrtu administracija. Vo-
ditelj federacije pravi, da je
skrajšanje delovnika absolutna
potreba. Kljub vsem pravilni-
kom, ki so prinesli več ali manj
skrajšanja delovnika — vsaj
teoretično; v mnogih krajih se
podjetniki ne drže niti te točke
je brezposelnost večja ko je
bila zadnjo jesen. Danes je po-
silenih okrog tri četrt milijona
manj delavcev ko lanskega leta.

Zeleznicarji pa pritiskajo na
kongres za slično skrajšanje de-
lovnika na železnicah, kar do-
loča Grosserjev osnutek.

Strahovita suša požgala
letino v sedmih državah

Millijone dolarjev škode. Vročina
od 90 do 100 stopinj. Lokalne
plohe napovedane

Chicago. — Pomladanska suša
v sedmih državah srednjega in
severnega zapada, ki je že pre-
kosila vse rekorde, se nadaljuje.
Za ponedeljek zvečer so bile na-
povedane lokalne plohe, toda do-
sti pomoči ni pričakovati. Vroč-
čina je v nedeljo dosegla v Chi-
cagu in okolici do 95 stopinj, dru-
god po zapadu in v Južni Dakoti
pa 100.

Položaj suše v sedmih državah
je sledeči:

Illinois. — Ves pridelek na po-
ljihih reduciran za 40%. Letina
pomladanskih jagod uničena. Les
in trava se suši. Vodnjaki po de-
šeli večinoma prazni. Živina sil-
no trpi.

Indiana. — Pridelek sena uni-
čeni za 50%. Letina pšenice, ovsa
in koruze zelo reducirana. Bres-
kve in drugo sadje v veliki ne-
varnosti. Trava in drevice pogri-
njata. Škodljivi mrčes se zelo
množi.

Iowa. — Vsa država v veliki
leži. Pridelek sena in pašniki
popolnoma uničeni. Letina kuru-
ze, ki je glavni pridelek v Iowi,
v veliki nevarnosti. Viharji s
prahom naredili slino škodo ze-
lenjavi in travnikom.

Nebraska. — Letina pšenice do-
slej skrčena na 25% normale.
Pridelek sena znižan za 50%. Se-
tev koruze ima dva ali tri tedne
zamuje. Travniki so se posušili
in vsi vodnjaki na farmah so
brez vode. Naval sovražnih in-
sektov (chinch bugs) največji v
50 letih.

Kansas. — Produkcija pšeni-
ce padla za polovico, pridelek se-
na pa na 65% normale. Kuruza
je kilava. Pašniki uničeni. Škod-
ljivi mrčes prihaja v ogromni
množini.

Wisconsin. — Travniki in paš-
niki so najbolj prizadeti. Kuru-
za tudi zanič. V mnogih krajih
sploh niso farmarji opravili po-
mladanske setve.

Minnesota. — Pomladanska
pšenica ne bo dosegla 80% nor-
male. Pašniki po severnem in
severnovzhodnem delu države se
suše. Veliki roji kobilic.

Deset smrtnih letalskih nesreč

Washington, D. C. — Zadnjo
nedeljo je deset oseb izgubilo
življenje pri letalskih nesrečah
štirih državah. Štiri osebe so bi-
le ubite v Texasu, dve v Michi-
ganu, dve v Iowi in dve v Ne-
braski.

Pismo iz Clevelanda

Možat prekliti napake in nemo-
žato izrabljanje tega preklica.
— Demokrataki bratci v metro-
poli so si spet v lašah. —
Veliki "delavec", ki pa ima tr-
do butico

Frank Barbič je imel v Pro-
letarcu z dne 17. jan. t. l. dopis,
v katerem so bile med drugim
očitane neskladnosti Am. Domovine
neke "nasprotnosti". Barbič
je to napisal na podlagi infor-
macij, ki jih je dobil od meni
nepoznane osebe, v dobri veri,
da so bile te informacije točne
in resnične, o čemer pa se ni
prepričal, kar je bila ena napa-
ka (druga je bila v tem, ker ni
pomislil, da so stvari, o katerih
ni varno pisati, tudi če bi lahko
dokazali, da smo v pravem, tre-
tja in glavna napaka pa v tem,
ker je to sploh omenjal; kaj na-
briga, kaj počne Lojze Pirc ali
kdorkoli izmed naših neprijate-
ljev v svojem privatnem življe-
nju!) Mr. Pirc kaj takega se-
veda ni mogel molče pozreti, za-
to je lepo najel advokata ter
zagrozil s tožbo. Advokata sta
pa stvar tako poravnala, da je
Barbič pristal na prekliti svojih
tožadenskih izjav o Louisu Pir-
cu, s čemer naj bi bila stvar za-
ključena. In bi bila in jaz je ne
bi omenjal, da ni dal Lojze Pirc
omenjenemu preklicu svoj last-
ni rep, ki mu pač ni pridobil
slovesa gentilemana. Pirc je
namreč dodal:

"Poznani rojak Fr. Barbič je
17. januarja, 1934, v tedniku
Proletarcu dal priobčiti jako
sramotilen članek o Ameriški
Domovini in njenem uredniku
L. J. Pircu. Uredništvo je da-
lo Barbiča prijeti radi njegovih
laži, nakar je Frank Barbič vse
preklical, se izjavil, da je bil
napačno informiran in prosil
odpuščanja. Uredništvo A. D.
je nato odnehalo od nadaljnjih
korakov proti Barbiču."

Temu je sledil original Bar-
bičevega preklica, oz. notarska
pogodba, v kateri se Barbič za-
vezuje, da bo dotične svoje iz-
jave preklical.

V dotični izjavi berem, da se
Barbič zavezuje preklidati vse,
kar je v omenjenem dopisu za-
pisal o Pircu, ni pa nikjer ome-
njena A. D. kakor skuša napra-
viti vtis urednik Lojze. In ko-
likor jaz vem, Barbič ni nikdar
prosil g. Lojzeta odpuščanja in
je dotični stavek, ki ga je hotel
imeti Pircev legalni zastopnik
uključenega v "affidavitu", sam-
črtal. Barbič je bil pripravljen
priznati, da se je zmotil, kar je
dovolj možato, in če bi bil Lojze
sam toliko možaka kot ni, bi bil
priobčil Barbičev preklic brez
vseh neslanih in zavilih ko-
mentarjev. Biser Pircevega dvo-
umnega klepetanja pa je v izja-
vi, da je uredništvo A. D. "dalo
prijeti Barbiča", kar povprečen
človek razume, kakor da je u-
redništvo A. D. dalo Barbiča —
aretirati in zapreti! Ali je
Louis J. Pirc to zapisal hote,
premišljeno ali iz nerodnosti, ne
vem, vem pa in povem, da ni
bilo lepo in da sploh cel njegov
komentar nič kaj lepo ne diši in
da mu ne bo pridobil slovesa po-
štenega nasprotnika.

Če je mr. Louis J. Pirc kdaj
želel dokazati naši javnosti, da
je pošten in dostojen nasprot-
nik, ima zdaj lepo priložnost:
opraviči naj se Barbiču za svoj
dvoumni komentar kakor se je
Barbič opravičil njemu zaradi
svojih opazk o njem.

Demokrataki bratci v metro-
poli so si v lašah zaradi sloven-
ske banke, ki je šla v pokoj in
bo namesto nje vršila "narodno"
delo njena hčerka — reorgani-
zirana slovenska banka. Dem.
občinski svetovalec Kennick je
namreč obtožil staro bančno
vodstvo, da se poslužuje zahr-
bitnih in spletkarskih metod v
kampanji, čije namen je pridobi-
ti vlagatelje za reorganizaci-
jo in s katero so zvezane volitve
odбора za likvidacijo stare ban-
ke. Kennick trdi, da zaupniki
bančnega vodstva nagovarjajo
ljudi, naj ne volijo nikogar z li-
ste, temveč naj zapišejo imena
ljudi, ki jih je izbralo to vod-
stvo. Nato so padli po njem
njegovi bratci pri A. D., ga
smešili, mu očitali vsega vraga
in nanj se je skopal (v jako
slabi in neizbrani slovenščini)
tudi mladi slovenski advokat
Vidmar, ki bi menda rad postal

velika luč v metropoli in
gl. bolj majhni pristaniš-
mokratake mašine v Cleve-
Stvar je bila, jako za-
ker so se grizli med seboj
et po mišljenju in ambici-
podučna, ker ponovno do-
da znajo biti naši realni
krčevito solidarni, kakor
ograza njihove oportunist-
interese. (Če bi delavci
tako solidarno nastopali
za svoje interese, bi ne bi
svetu toliko mizerije in
kot ga je v veliki meri po-
gi delavske nezavednosti
sloge!) — Beseda "nar-
bila tudi v tej praksi me-
žoga, ki so jo na krane
podajali drug drugemu
jo podajajo že ves čas
"rešujejo" tisti mistični
rod", ki je menda zapri-
zorjih v pokoku se nah-
slovenske banke. Stari
dijanti in stara komedija

Tone Grdina se je on-
Enakopravnosti jezil, ke-
s. A. Skupin povedal nek-
kih zaradi njegovih za-
grožen brezverskim
njakom ter konstatira-
drugim tudi to, da Tone
pač ni delavski prijatelj
pa trdi, da Skupin nim-
ter ga poziva, naj dokaz-
on, Grdina, delavec in
proti delavcem. Skupin
nato odgovoril v E., da
pač ni mezdni delavec,
trgovski podjetnik in
prijatelj delavcev, to pa
stavno zato, ker je vedno
vsoz do reakcije, čije ed-
nih lokalnih stebrov je.
povedano, Skupin! Lju-
so z dušo in telesom na
reakcije, kar pomeni, da
ti nam, pač niso naši pa-
temveč sovražniki! Sile-
voljeje radi capljajo o-
lavcev ogrnjeni v ovčje
čke, ampak delavec, ki
po svetu slep, ne bo na-
kemu ovčjemu meketar-
kov!

Oni dan se je zopet v-
ja vlagatelj slovenske
Navzoči vlagatelji so bi-
organizacijo, so pa v-
da se staro vodstvo po-
umakne. (Mora imeti si-
go "zaupanja" med vla-
Nato je vstal naš jezuit-
jatelj Jože Grdina, za-
varjati vodstvo zavode-
banke ter očital odbor-
teljev, da je koritarski
To je navzoče vlagatelj
navdušilo za Jožeta, da
vzhičeni pograbilni ter
domače povedano, vrtil
rane. Jože pa je trdil
še bolj trde glave, za-
pozneje vrnil ter dop-
vlagateljem, da ni mi-
hudo in da so ga sploh
razumeli. ... Meni pa
je bil križ z Jožetom, ke-
gel razumeti jasne in p-
valne govorice vlagatel-
ga postavili pod kap...
tako, da so na svetu a-
trde butice...

Ivan Jontez-Podgorica

ZANIMIVOSTI

Ko kolesa ne potrebu-
ga shraniti v zmerno tem-
nem prostoru, kar nap-
mo trpežnejše. Najbolj
ga obesi, tako da ne
obročih, zrak pa iz ob-
pusti. Kovinske dele
skrbno z oljem, ki ne
kislina.

V zadnjem času so ra-
njaki opazovali višino in
no morskih valov, in slo-
nem delu Indskega oce-
rtom Dobre nade in otok
Paul ter Amsterdam.
dim severozapadnim vi-
ki ga je spremljal močan
so ugotovili povprečno
valov z 9 metrov, najvi-
pa je meril 11 m. Otok
so takšni valovi izjema,
so 5 m visoki valovi na
morju zelo pogosti. E-
med posameznimi greben-
lo spremeni/iva. Dolžina
je isto tako zelo različna
hitreje nego njih višina.
m visoki valovi so merili
žino 113 do 235 m. najda-
po 400 m.

Platinove zaloge, ki
Rusija, cenijo na kvadrat
lilionov unc. Rusija ima
povprečno letno proizvod-
tisoc unc. kar predst-
predvojni produkciji.

Sam Insull, bivši finančni cesar, ob povratku iz Turčije v Chicago.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Stefan je šel vlačiti les, ne da bi to odurnost zameril; tako je bil sam divji na predstojnike, da so se mu zdeli rudarji vse predobro otročeta.

Zato sta si Levaque in Chaval pošteno dajala duška. Vsi, še celo Caharija, so se besno lotili dela. Kake pol ure ni bilo slišati drugega nego škripanje tramov, ki so jih zabijali z beti. Niti črhnil niso, sopli so, se pridušali na skalo, ki bi jo bili najrajši razgrinili in privzdignili z obno uprtimi rameni, ko bi jo le mogli.

— Dovolj je tega! je naposled dejal Maheu, skrušen od jeze in utrujenosti. Pol dveh je ... Oh, čeden dan to, še petdeset soujev nismo zaslužili! ... Jaz grem! Gabi se mi!

Ceprav bi moral delati še pol ure, se je oblekel. Ostali so ga posnemali. Zgolj pogled na odkop jih je razkačil. Ko se je vlačnica sama lotila prevažanja, so jo poklicali nazaj in se zgrajali nad njeno vneto, češ: kadar bo imel premog noge, bo že sam prišel iz jame. In vsa šestorica je z orodjem pod roko odhajala, da premeri spet dva kilometra dolgo pot do šahta, ki jo je bila že davi prehodila.

Ko so kopali že drsli po ploči nizdol, sta se Katarina in Stefan zakešala. Sešla sta se z malo Lidijo, ki se je ustavila sredi proge, da ju je spustila dalje, ter jima jela pripovedovati, da je Mouquetka izginila. Baje se ji je ulila iz nosa kri, pa je pred kake pol ure odšla kdo ve kam, da si umije obraz. Ko sta jo pustila, je otrok rinil svoj hunt spet dalje. Bila je vsa otrdela v križ, umazana ter je napenjala svoje hroščevske ročice in nožice prav kakor kaka suha črna mravljica, ki se muči z vse pretežkim tovorom. Onadva sta se spustila na hrbet iz strahu, da si ne bi odrla čela, stisnila sta ramena in zdrcala nizdol po skali, ki so jo bile izgladile zadnjice rudarjev. Zdaj pa zdaj sta se morala prijeti lesa, da se jima ne bi vnele ritnice, kakor sta za šalo dejala.

Spodaj sta se znašla sama. Na ovinku nekega rova so v daljavi izginjale rdeče zvezde. Njuna veselost je vsahnila, s težkimi, trudnimi koraki sta jela stopati, ona spredaj, on pa za njo. Svetilki sta bili sajastji, komaj jo je videl, potopljen v nekakšno dimnato meglo; misel, da je bila ona dekle, ga je navdajala s slabo voljo, ker se je zdel samemu sebi neumen, da je ni poljubil, in ker mu je to branil spomin na onega drugega. Prav gotovo se mu je zlagala: oni je bil njen fant, po vseh kupih kamenja sta preležala skupaj, ker je že imelo tisto ciparsko gugajočo se hojo. Brez vzroka je kahal na njo mulo, kakor bi ga bila prevarila. Ona pa se je vsak hip obračala, ga opozarjala na ovire, kakor da ga izpodbuja, naj bo prijazen. Čisto izgubljena sta bila, pa bi se lahko tako prijateljsko smejala! Naposled sta zavila v izvozni rov, zdaj se mu je odvalila neodločnost, ki ga je bila tolikanj mučila; ona pa se je poslednjič z žalostjo ozrla nanj, žal ji je bilo trenutkov, ki se ne bodo nikoli več povrnili.

Okrog njiju je zdaj grmelo podzemsko življenje, tisto neprestano beganje paznikov, večno sprežanje vlakov, ki so jih premikali konji. Nenehno so se utrinjale svetilke kakor ponoči zvezde. Morala sta se stiskati k skali in se umikati sencam ljudi in živali, ki so jima dihale v obraz. Jeanlin je tekel bos za svojim vlakom in jima zakričal neko grdobijo, ki je pa zaradi neznanskega drdranja koles nista razumela. Se zmerom sta hodila; ona je kar naprej molčala, on pa ni spoznal jutrajšnjih poti in križišč, misleč, da ga bolj in bolj zavaja

pod zemljo. Najhuje ga je mučil mraz, ki ga je občutil takoj, ko je prišel iz odkopa, tako da ga je stresalo zmerom huje, bolj ko se je bližal šahtu. Med tesnimi stenami se je vnovič razmahnil prepri kakor vihar. Obupal je že, da bosta aploh kedaj kam prišla, tedaj pa sta se hipoma znašla v nakladališču pred dvigalom.

Chaval ju je ošinil izpod čela ter nezaupljivo nasobil usta. Tudi drugi so bili tu, prepoteni, na ledenem preprihu, in so molčali kakor on, gotajše vase jezno mrmranje. Prezgoda so bili prišli, niso jih hoteli dvigniti, vsaj še pol ure ne, to pa že zaradi tega, ker so se vršile zgoraj zamotane priprave, da spuste v jamo konja. Z gluhim ropotom zvenčnega železja so nakladači še premikali hunte ter so koši drsli in izginjali v bijočem dežju, ki je padal iz črne luknje. Spodaj je izpuhtevala blatno vlago deset metrov globoka greznica, ki je prestrezala to ploho. Ljudje so se neprestano sukali krog šahta, potezali za signalni konepec in pritiskali na ročice vzvodov sredi tega vodenege prahu, ki jim je močil obleko. Rdečkasti svet treh odprtih svetilk je ršal velike premikajoče se sence, da je bila ta podzemna dvorana podobna zločinskemu brlogu, nekakšni razbojniški kovačnici kraj kakega hudournika.

Maheu je tvegaj zadnji poskus. Približal se je Pierronu, ki je nastopil ob šestih svojo službo.

— Čuješ, ti bi nas vendar lahko pustil gori.

Toda nakladač, lep fant krepkih udov in dobrega obraza, ga je s plaho kretnjo roke zavrnil.

— Ni mogoče, vprašaj paznika ... Kaznovan bi bil z globo.

Spet se je začelo pridušeno mrmranje. Katarina se je nagnila k Stefanu in mu zasepetala v uho:

— Pojdi, greva pogledat hley, tam je prijetno!

Morala sta se izmuzniti, ne da bi ju kdo videl, ker je bil vstop prepovedan. Hlev je bil na levi strani na koncu kratkega rova. Pet in dvajset metrov je bil dolg in štiri metre visok, vsekan v skalo in obokan z opeko, dvajset konj bi imelo v njem prostora. Tukaj je bilo zares lepo: živali so izpuhtevale prijetno toploto, sveža, snažna stelja je dobro dišala. Edina svetilka je brlela pokojno kakor ponočna luč. Počivajoči konji so obračali glave, se ozirali s svojimi velikimi otroškimi očmi se se spet počasi lotevali ovsu, kot debeli, zdravi delavci, ki jih je imel vsakdo rad.

Katarina je glasno prebirala njihova imena raz cinkastih tabele, pritrjenih nad jaslimi, zdajci pa je pritaženo vzkliznila, ko je videla nekoga, ki se je bliskovito dvignil pred njo. Bila je Mouquetka, ki je vsa prestrašena planila s kupa slame, kjer je spala. O ponedeljkih, ko je bila vsa izmučena od nedeljskih norčij, se je z vso silo česnila po nosu, zapustila odkop z izgovorom, da gre iskat vode; potem pa se je prišla sem k živalim skrit v toplo steljo. Njen oče, ki mu je bila zelo priprasa k sreči, je to trpel, čeprav bi utegnil imeti zaradi tega neprijetnosti.

Ta hip je vstopil oče Mouque; bil je kratek, plešast, zanemarjen, toda debel, kar je bilo za starega rudarja petdesetih let pravi čudež. Odkar je bil postavljen za konjarja, je tako zelo žvekal tobak, da so mu krvavela dlesna v črni ustih. Ko je zagledal še dva druga s svojo heerjo, se je ujezil.

(Dalje prihodnjšč.)

Sedel je nazaj v naslanjač, se premeteno smehljaj in gledal generala nekoliko od strani.

— Kaj bi pa šele rekli, ako vam povem neko malo, ali zelo koristno skrivnost. Napravil sem za ladjo oklop (moja tajnost), ki je tako močan, da ga izstrelak iz mojega topa ne more niti opraskati!

General se je prijel za glavo: — Vi me spravljate ob pamet. To je podlo in grdo, kar počenjate!

Tujec je skomignil z ramami: — Jaz v tem ne vidim nič nepoštenega. Zakaj me dolžite? Ali je moja ladja morda slaba? Izvrstna je! In moj top? Še boljši je ko moja zračna ladja!

— Že, že, toda vi bi mi morali ponuditi najprej neprodorni oklop.

— Zakaj neki? je odbelil mrzno iznajditelj. Razvoj bojne tehnike mora iti postopoma in normalno, ne pa skokoma.

Potem sta se oba — general in izumitelj — pogreznila za pet minut v globok molk. General je premišljal, izumitelj pa je pušil smotko.

General je hotel ponoviti očitke, da bi bilo lepše, ako bi mu kdo drugi prinesel tajnost oklopa. Ker pa se je bal, da bi bil tujec zopet pripravljen oditi, si obriti brke in se pojaviti kot nov človek, je samo težko vzdihnil in dejal:

— Koliko?
— En milijon.
— Recimo: pol milijona.
— Drugod dobim dva.
— Usmiljen bog! Kakšen človek ... Dobro: Nate še en milijon. Vi nas boste uničili.

Neznanec je vzel denar, stisnil generalu roko in se obrnil, da odide.

— Čujte, ga je zadržal general in na njegovem obrazu so se pojavili pomisleki. Ali ste res prepričani, da je oklop vaše zračne ladje neprodiren?

— Ni dvoma! Popolnoma neprodiren!

— V tem pogledu sem tedaj lahko miren?

— Čisto miren, razen ako bo kdo izumil novo razstrelivo.

— In ga bo kdo?
— Seveda.
— Sveta nebesa! Kdaj?
— Je že izumljeno.
— Kdo ga je iznašel?
— Jaz!
— Tri sto hudičev! ... Zakaj ste mi to zamočkali?

— Jaz ne zamočujem ničesar. Čisto odkrito vam pravim: Tako razstrelivo bo kmalu tu. Sem si ga že zamislil.

General se je rezko zasmeljal:

— In vi nam boste seveda prišli ponuditi ta superekrazit? In kadar ga bomo kupili, se nam boste smejali na ves svoj zoprni obraz ter nam zaupali, da imate še močnejši oklop, ki je res neprebojen. Je tako?

— Seveda. Natanko tako.

General si je izpulil veliko kos sem las in zatulil:

— Bodite preklesti! Zagnali ste nas v zagato, iz katere ni izhoda. Naša država bo zaradi tega propadla. Povejte mi, kdo ste. Povejte nam svoje ime, da ga lahko prekolnemo na vse štiri vetrove!

Neznanec se je dvignil.

— Lahko me zmerjate, kolikor hočete. Ako bi bili iznajdljivejši, bi bili takoj opazili, da nisem nič drugega, kakor posebejbljena logika, zdrav človeški razum na dveh nogah. Vi nečete razumeti, da je čisto vseeno, ali vaša država propade zaradi oboroževanja v desetih letih ali v desetih minutah. Nimate temperamenta, da bi se odločili za enkratno pogin. Vsak pogiba na svoj način. Zdrav človeški razum nima z vašo stvarjo prav nič skupnega. Zdravstvujte!

Neznanec je zaloputnil vrata in odhitel iz vojnega ministrstva.

Gospod beraču: "Tu imate malenkost. Če vam je prav, se lahko vsak teden (oglasite pri meni radi podpore. Stanujem v Cerkveni ulici, četrto nadstropje".

"Če imate lift, pridem".

Odrezavo

K zdravniku Z. pride zajeten mož.

"Gospod doktor, kaj naj storim, da bom shujšal?"

"Oženite se!"

"Ko sem se pa že!"

"Potem si pa poiščite še kakšno drugo živčno norijo."

Na dnu morja

Življenje v globini 430 m pod morsko gladino

Ime ameriškega raziskovalca prof. Beebeja je danes znano po vsem kulturnem svetu. To je mož, ki je v drugem poskusu, z mogočno jekleno kroglo, ki mu je rabila kot podmorska opazovalna kabina, dosegel globino 430 m ali več nego dvakrat toliko, nego so najbolj drzni potapljači dosegli do danes z najboljimi potapljaškimi opremanji. Beebejevega rekorda bržkone ne bo tako hitro prekosil nihče, kvečjemu on sam, ki pripravlja ta čas novo, še močnejšo gondolo za ekspedicije v globine morja.

Zadnja Beebejeva gondola, ali kakor jo je on imenoval, batisfera, je bila opremljena z brezžičnim aparatom, tako da je bil pogumni raziskovalec ves čas v zvezi z zunanjim svetom. Dve veliki okrogli okni z zelo debelimi šipami sta mu omogočali razgledovanje po tem kraljestvu večne teme, ki so ga mogočni električni reflektorji osvetljevali precej daleč tako žarko, da je Beebe v njihovi svetlobi utegnil celo kinematografirati življenje v teh globinah.

Se nedavno tega je veljala trditve, da je morje v globini 200 m kraljestvo smrti. Večna tema, ledena mrzlotna vode in silni vodni pritisk onemogočajo baje vsako življenje. A še pred Beebejem so pokazala raziskovanja z mrežo, da ta trditve ne držijo. Morske globine so domovanje življenja, ki se je tako prilagodilo njihovim okoliščinam, da se na površini niti ne more ohraniti živo. Šele Beebeju je bilo dano, da je videl to življenje pod 200 m v vsej njegovi pestrosti in živosti.

Sončni žarki prodrejo — človeškim očem že nevidni — kvečjemu do globine 150 m, a vendar zadostuje še ta njihov ostarek, da morejo eksitirati neštenevilna, mikroskopska bitja, tako zvani plankton ali prehrana, ki rabi, kakor nam pove že ime samo, kot hrana večjim bitjem, od katerih živijo spet največja bitja morskih globin. Plankton se potaplja v globino in drži tako vse življenje okrog globine 500 metrov in še nižje pokonci. Seveda pa postaja z rastočo globino čedalje manj številen, v globini 2000 do 3000 m ga pa

po vsej priliki ni več in vsej priliki tudi konca življenja.

V globini, ki jo je Beebe, pa je živih tvorov, kolikor v katerikoli višji plasti. Seveda je čudna bitja z ogromnimi skopskimi očmi in z nemi pripravi za hrano. Ve in ta bitja sama se svoji lastni luči, ki jim magajo izdelovati postelje. Ne samo za lo vabo drugemu spolu svetilni organi. So vrste čudnih rib, ogromne samice svetne samce vlečejo na Mnoge teh rib ima tegljiva žrela in želod re prebavljati celo židosti večje od njih.

Ker žaluje.

Ponson du Terrail za "Patrie" senzacija, ko ga je časnik začel ti, ga je imel pisatelj poglavij gotovega. rednik je v skrbih zahteval nadaljevanje je romanopisec tole

"Dragi prijatelj! S mojih junakov v tem me je tako potrla, da nobeno rabo. Zato prosim, da mi dovolite žalovanja."

Indirektno

"Če naj bo to kurj spod plačlino, potem vzklizne ogorčeno go "To je kurja juha dostojanstveno tole

Sodnik: "Tožilec le de tri priče, ki bodo so videle, kako ste vi pir".

Toženec: "Jaz pa v ko privedem tisoč, ki videle!"

DA USTREŽEMO NE

ČLANOM

ki so želeli naročiti ceni knjigo THE NATURN, katero je spilič smo jih naročili deset knjig. Torej z vašim naročilom p ga poide. Z naročil tudi Money Order knjiga stane z pol Naročila pošljite PROSVETA, 2657 S Ave., Chicago, Ill. Godina, upravitelj.

NAROČITE SI NOVO KNJIGO

The Native's Return

ki je ravnokar izšla.

Spisal Louis Adamit

To knjigo lahko dobite pri nas kot član s poštno za \$2.00. Pošljite nam Money Order ali v gotovini priporočenemu pismu. Na naslov: Prosveta, 2657 S. Ave., Chicago, Ill. Pišite takoj.

Ime..... Član št.....

Naslov.....

Mesto..... Država.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne Čena smerno, enako dale prva vrsta

Plašite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4164

Chicago, Ill.

Tu se dala na šolje tudi vse ostane

Arkadij Averčenko:

Nikoli več vojne!

Nekoga dne se je pojavil v vojnem ministarstvu neke države gospod z zelo zvitim obrazom in dejal:

— Vedite me h kakemu gospodu, ki razume stvar. Sporočiti mu imam nekaj zelo važnega.

— Kako stvar pa mora razumeti? so ga vprašali.

— Veščak v zrakovplovstvu mora biti! Iznašel sem novo vojno zračno ladjo, pa bi mi izum rad prodal. Moja iznajdba bo povzročila popoln preobrat in bo način vojne v zraku temeljito izpremenila. Kdor mi odkupi izum, bo imel velikansko prednost pred sovražnikom. Vsaka vojna se mora končati z zmago one države, ki si pridobi plodove mojih študij. To je vse.

Vai so se močno razveselili in ga peljali h generalu.

Ta je bil takisto zelo vesel, prosil je iznajditelja, naj sede in ga vprašal:

— V čem je vaša iznajdba?

— Izumil sem zračno veleladjo, ki lahko ostane v zraku neomejen čas. Cel polk ima dovolj mesta na nji kot posadka. Dež, viharji in nasprotni vetrovi ji ne morejo ničesar. Ali kupite ladjo?

Ko mu je general dal častno besedo, da ne bo zlorabil izkaznega mu zaupanja, je iznajditelj

podrobno razložil vse svoje načrte in risbe.

— Prav zares, je dejal general, ko je pregledal vse načrte. Prav zares je tako, kakor ste rekli. Koliko pa hočete za svoj izum?

— En milijon.

— Izvrstno! je vzkliznil general in ga poljubil. Tu imate nakazilo za državno blaginjo. Najlepša hvala, in kadar boste zopet kaj izumili, kar k nam pridite!

— Saj že imam nekaj primernege, je odvrnil neznanec z mnogo obetajočim obrazom. Zadevica, nad katero boste strmeli.

— Kaj pa je takega?

— Obrambni top, ki z lahkoto uniči mojo veleladjo v poletu. Prekopice se in pade na zemljo. Pred mojim topom ni rešitve zanj.

— Čujte, je general nagrbaničel čelo. To je nekoliko čudno ... Res, sram vas bi moralo biti ... Najprej iznajdte tako izvrstno, sijajno zračno ladjo, takoj nato pa obrambni top proti nji.

Oprostite, v vašem postopku pogrešam vsake dostojne obzirnosti.

— Motite se, se je zasmeljal neznanec. Saj vendar priznate, da je treba bojno vedo vedno izpopolnjevati, ako hočete potolči sovražnika. Če obstanete — ste že nazadovani. Moja zračna ladja je strahovita stvar! Zato moramo seveda gledati, da dobimo za njo protistrup.

— Hm ... Seveda je tako, pa vendar ne čisto tako. Razumel bi še, ako bi kdo drugi iznašel top in mi ga prišel ponujati.

— Ti moj ljubi bog! je vil roke neznanec. Kakor da to ni vse eno. No, če vam je to tako bridko, pa grem, si obrijem brke, si zavežem ovratnico malo drugače in se vrnem. Delal se bom, kakor da sem čisto drug človek, ki vas še nikoli ni videl. Če želite, pa lahko napravim tako.

Generalu je postalo nerodno. Ni bil bedak in ni ljubil otroškega igračkanka.

— Prav imate, je rekel. Tu se pač ne da nič opraviti. Kupiti moramo še vaš strahoviti top, da vam ga ne odkupi kaka druga država. Koliko?

— En milijon.

General je napravil nakazilo, potrepljal izumitelja po rami in dejal:

— Vi ste izredno sposobna glava. Tri sto strel, ako pomislimo, da ste iznašli tako strahoviti top ...

Izumitelj pa ga je prekinil preprosto:

— Ni take sile ... Vi se mi samo laskate. Nikakor ne sprevidim, da bi bilo to kaj posebno strahovitega.

— Kako da ne? Kolikor lahko posnamem iz načrtov ...

— To že, top je pač lahko nekoliko nevaren tej strašni zračni ladji. Toda ...